

ANALYSIS AND STATISTICAL CORRELATIONS OF HIGHER EDUCATION IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

ANALIZA ȘI CORELAȚII STATISTICE ALE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Emilia GOGU⁸, PhD.
Elena CARA⁹, PhD.
Ion PÂRȚACHI¹⁰, PhD.

Abstract : *The goal of this article consists of studying the statistical evolutions of Higher Education in the Republic of Moldova based on data offered by the National Bureau of Statistics and establishing correlations between the necessity of specialists and the perception of society of the fields where there need to be created conditions for a harmonious development of the educational and labour environment. By applying diverse statistical descriptive and inferential methods we will analyse the impact of educational policies on the Higher Education in the Republic of Moldova and their consequences.*

Key words: *higher education, education, statistical analysis*

Rezumat: *Scopul constă în studierea evoluțiilor statistice ale învățământului superior din Republica Moldova conform datelor oferite de Biroul Național de Statistică și stabilirea unor corelații între necesitatea de specialiști și perceperea de către societate a domeniilor unde trebuie să fie create condiții pentru a dezvolta armonios mediul educațional și ocupațional. Folosind diverse tehnici statistice descriptive și inferențiale va fi analizat impactul politicilor educaționale asupra învățământului superior din Republica Moldova și consecințele lor.*

Cuvinte cheie: *învățământul superior, educație, analiză statistică*

JEL CLASSIFICATION: A14, C80

1. Introduction

Învățământul superior constituie parte integrantă a sistemului educațional, care vizează crearea și diversificarea unor competențe și aptitudini personale și profesionale care să contribuie la modelarea forțelor de muncă calificate pentru diverse ramuri ale economiei naționale ale Republicii Moldova. Educația permanentă reprezintă un principiu de proiectare și organizare a educației pe tot parcursul vieții, desfășurându-se în diferite modalități, cu un rol semnificativ în creșterea performanței economice și a competitivității unei națiuni. Absolvenții reprezintă rezultatul final al activității instituțiilor de învățământ superior, acel produs, ale căror caracteristici și capacități vor fi apreciate și utilizate pe piața forței de muncă. Succesul unei universități poate fi specificat prin formarea unui număr cât mai mare de specialiști, capabili să satisfacă cerințele pieții muncii și care sunt în stare să facă față tuturor provocărilor. Cercetarea științifică în cadrul universităților este realizată atât de cadrele didactice, cât și de studenții implicați prin diferite participări la proiecte de cercetare științifică sau prin organizarea unor manifestări științifice studentești. Instituțiile de învățământ superior sunt variate, oferă studii în diferite domenii, prin diferite modalități, însă toate vizează un proces educațional calitativ, bazat pe cercetări științifice riguroase. Mecanismele sale sunt orientate către transformarea individului în funcție de nevoile sectorului pentru care sunt pregătiți viitorii specialiști: economic, politic, socio-cultural, al sănătății, etc. Strategia învățământului superior privește orientarea și

⁸ E-mail: arina_emilia@yahoo.com, Bucharest University of Economic Studies

⁹ E-mail: cara.elena.petru@ase.md

¹⁰ Academy of Economic Sciences of Moldova str. Bănulescu-Bodoni 61, MD-2005, Chisinau, Republic of Moldova Phone: (+373 22) 22 41 28, www.ase.md

modernizarea învățământului superior din Republica Moldova în conformitate cu cerințele și măsurile prevăzute la procesul de la Bologna. Strategia respectivă urmărește scopul de integrare a învățământului superior în spațiul universitar european, oferind astfel un sistem de învățământ superior care să asigure creșterea economică a țării. În analiza și cercetarea evoluției învățământului superior di Republica Moldova de o reală utilitate sunt lucrările cercetătorilor români Petrescu I., Gogu E., Anghelache C., Anghel M.G.”Geneza și evoluția învățământului superior din România” (2018), Anghelache C., Petrescu I., Gogu E., Anghel M.G.”Evoluția centenară a învățământului în România” (2018), Petrescu I., Gogu E., Cojocaru D., Stanciu Șt., Chiș A. (2018)– *Oferta și cererea de studii universitare de doctorat în date statistice* (2018) , Petrescu I., Gogu E., Stanciu Șt., Cojocaru D., Chiș A. (2018)– *Oferta și cererea de studii universitare de masterat în date statistice* (ediție tipărită, 2018), Petrescu I., Gogu E. *Oferta sistemului de învățământ superior românesc* (2017), Andrei,T., Teodorescu,D., Oancea,B., Iacob,A. Evolution of higher education in Romania during the transition period *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 9, 963-967, 2010.

Îmbunătățirea sistemului de învățământ din Moldova este esențială pentru eforturile de dezvoltare și creștere economică ale țării. Forța de muncă echipată cu studii mai bune va contribui la crearea locurilor noi de muncă, dezvoltarea mediului de afaceri și atragerea investițiilor, care în schimb vor spori calitatea vieții oamenilor și reduce migrația forței de muncă.

Prin analiza potențialului și cererii existente în sistemul de învățământ superior, în baza datelor oferite de către Biroul Statistic al Republicii Moldova (BNS), putem efectua compararea în dinamică a sistemului de învățământ superior, pe total și pe formele sale de proprietate, la nivel național, în perioada 1991-2020.

Statisticile care caracterizează infrastructura învățământului superior oferă informații cu privire la rețelele de învățământ, dar și despre condițiile oferite beneficiarilor de baza materială și umană, pentru asigurarea unor procese educaționale de calitate. Analiza potențialului cererilor de locuri trebuie să țină cont de structura instituțiilor de învățământ superior, de stat și private, care oferă în fiecare an locuri pentru tinerii care doresc să-și continue studiile la licență, masterat și doctorat.

Numărul total de studenți pe parcursul perioadei 1991-2020 cunoaște o evoluție de creștere până în anul 2006, după care se înregistrează o tendință de micșoare a acestuia (vezi Figura 1.).

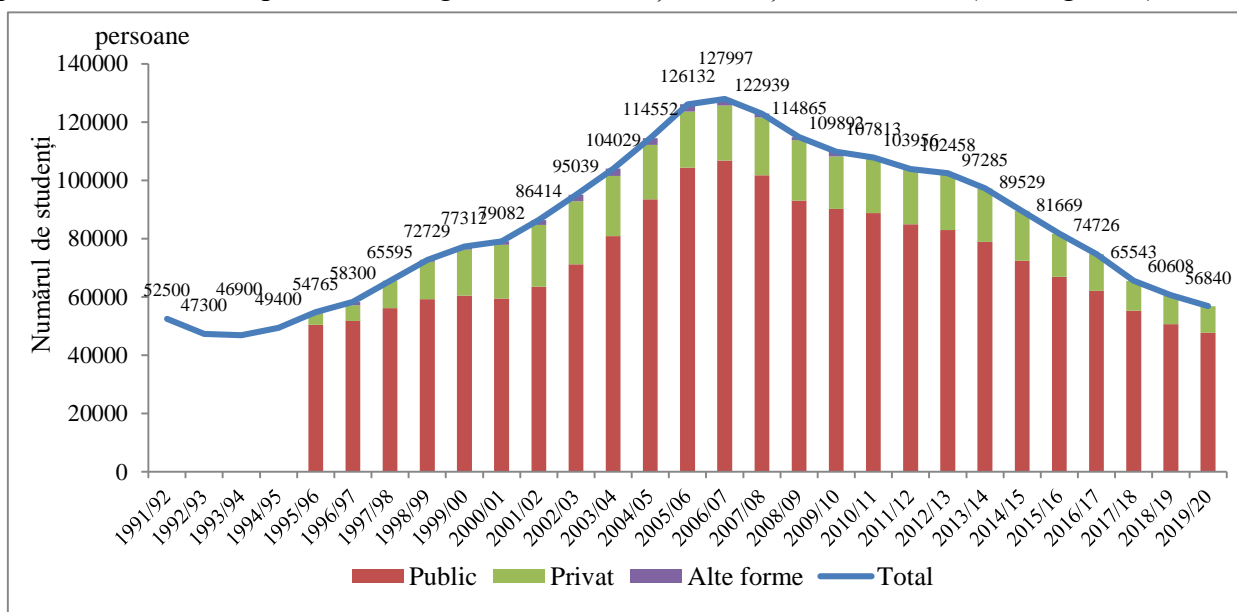

Figura 1. Numărul de studenți pe forme de proprietate și pe total în perioada 1991-2020

Sursa: BNS, <https://statistica.gov.md>

Cercetând structura studenților după forma de proprietate a instituției de învățământ în cadrul căreia ei își fac studiile, observăm că în perioada analizată ponderea cea mai mare o dețin studenții din universitățile de stat, iar studenții din cadrul universităților cu alte forme de proprietate au o pondere foarte mică până în anul 2009. Din anul 2010 studenții au avut posibilitatea să-și continue studiile fie în instituții publice superioare, fie în cele private. Cu toate acestea, ponderea studenților din domeniul public a crescut cu 8,85 p.p. în anul 2019 față de anul 2000, iar ponderea celor din domeniul privat s-a redus cu 7,36 p.p.

Numărul absolvenților instituțiilor de învățământ superior cunoaște o evoluție neuniformă în perioada anilor 1991-2020. Astfel, numărul absolvenților are o tendință de creștere până în anul 2008, urmată de o reducere în următorii anii, ceea ce se apreciază negativ. Ponderea absolvenților din universitățile publice este dominantă în toată perioada analizată, după care urmează ponderea absolvenților din universitățile private. Până în anul 2009 studenții instituțiilor cu altă formă de proprietate au o pondere nesemnificativă, precum observăm în Figura 2.

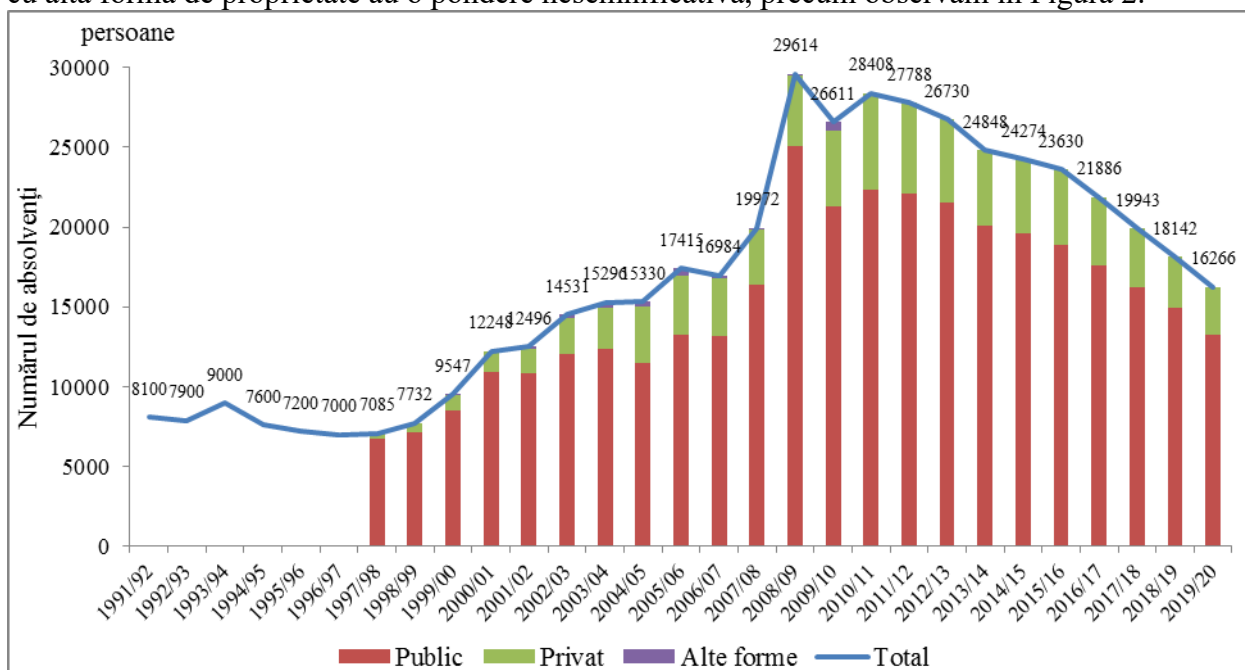

Figura 2. Numărul de absolvenți pe forme de proprietate și pe total 1991-2020

Sursa: BNS, <https://statistica.gov.md>

Numărul absolvenților în anul 2019 s-a majorat cu 4018 persoane față de anul 2000, ceea ce reprezintă 32,805 p.p. în mărime relativă. Astfel, în cazul universităților publice numărul absolvenților a crescut cu 2349 persoane sau cu 21,515 p.p. în mărime relativă, însă ponderea lor s-a redus în anul 2019 cu 7,58 p.p. față de anul 2000. Această creștere este generată de îmbunătățirea procesului educațional, datorită restructurării acestuia în urma prevederilor procesului de la Bologna, dar și datorită implementării strategiilor naționale din domeniul educației, care urmăreau educație de calitate și dezvoltare continuă.

În perioada analizată, numărul personalului didactic prezintă o evoluție marcată în unii ani de creșteri, în alții ani de micșorări. În general, numărul cadrelor didactice este caracterizat de o creștere până în anul 2006, urmată de o tendință de reducere până în anul 2020.

În cadrul învățământului superior studenții au avut posibilitatea să-și facă studiile cu frecvență la zi, cu frecvență redusă sau cu frecvență serală. În Figura 3. este prezentată evoluția numărului de studenți pe forme de învățământ și pe total în perioada 1991-2020, unde se vede clar că majoritatea studenților și-au făcut studiile cu frecvență zilnică. Învățământul seral, care a fost valabil până în anul 1995, deține o pondere foarte mică. Învățământul fără frecvență rămâne o opțiune solicitată, care cuprinde aproximativ ¼ din studenți în toată perioada analizată.

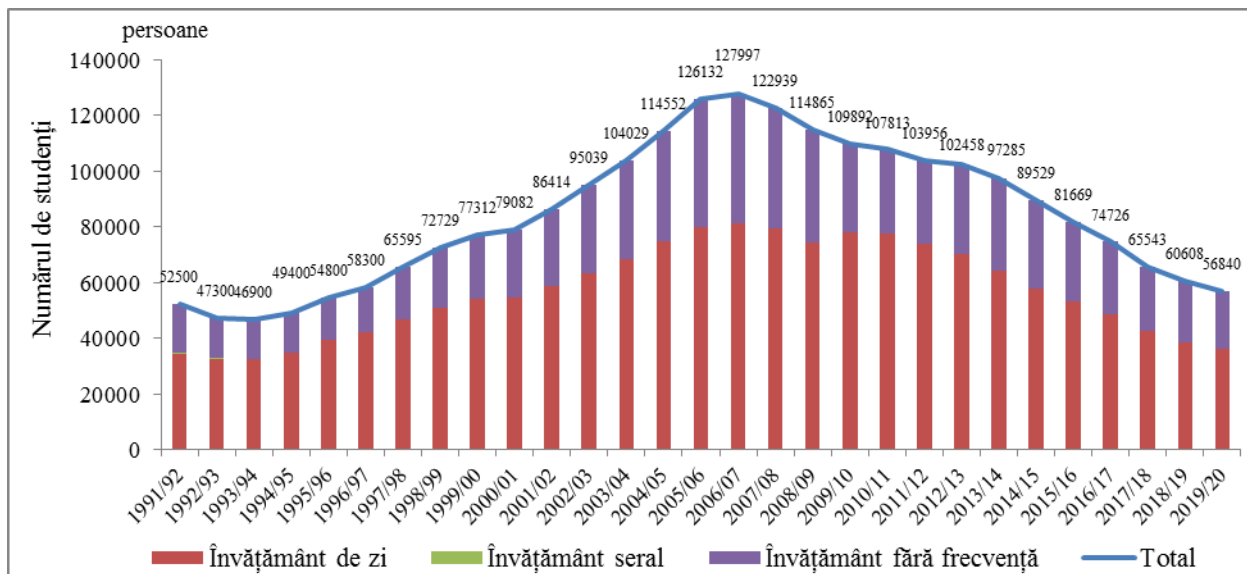

Figura 3. Numărul de studenți pe forme de învățământ și pe total în perioada 1991-2020

Sursa: BNS, <https://statistica.gov.md>

Constatând o reducere a numărului studenților în anul 2019 cu 22242 persoane față de 2000, menționăm că numărul celor din învățământul la zi s-a redus cu 18,823 p.p., iar numărul studenților din învățământul fără frecvență s-a micșorat cu 3806 persoane sau cu 15,45 p.p. Din punct de vedere structural ponderea studenților cu studiile la zi s-a redus cu 5,42 p.p., ceea ce a determinat o creștere a ponderii studenților cu studiile cu frecvență redusă cu 5,42 p.p.

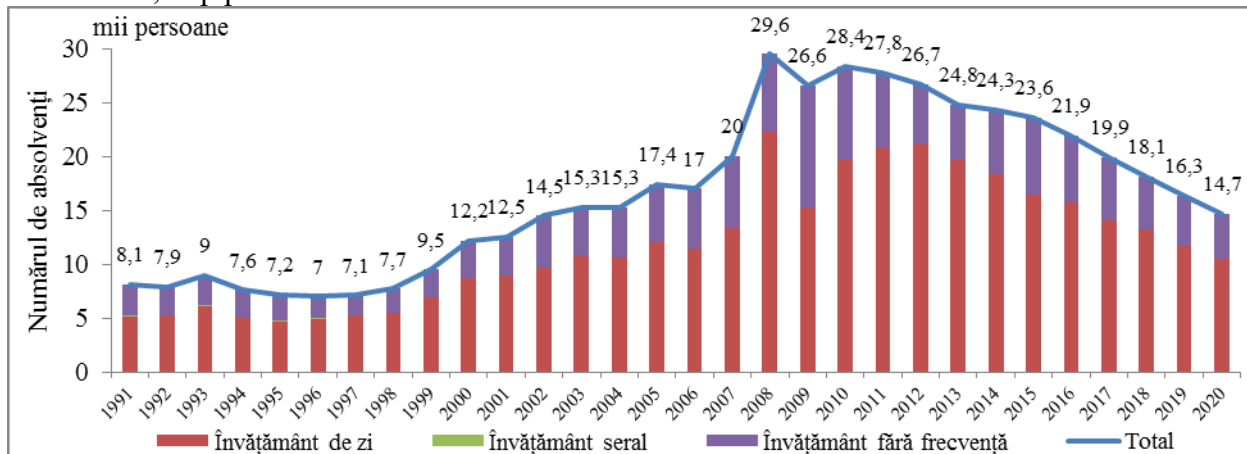

Figura 4. Numărul de absolvenți pe forme de învățământ și pe total în perioada 1991-2020

Sursa: BNS, <https://statistica.gov.md>

În Figura 4. se vede clar ponderea fiecărei categorii de absolvenți în totalul acestora în perioada analizată. Observăm că structura absolvenților după formele de învățământ coincide cu structura studenților: majoritatea absolvenților și-au făcut studiile cu frecvență, iar aproximativ ¼ din absolvenți și-au făcut studiile cu frecvență redusă. Ponderea absolvenților din cadrul învățământului seral este foarte mică și este înregistrată până în anul 1996. În anul 2020 numărul absolvenților a crescut cu aproximativ 2500 persoane comparativ cu anul 2000, ceea ce reprezintă 20,492 p.p. în mărime relativă. În acest mod, numărul absolvenților din învățământul la zi a crescut cu 1800 persoane, iar numărul absolvenților din învățământul fără frecvență s-a majorat cu 700 persoane. Din punct de vedere structural, ponderea absolvenților cu studiile la zi s-a majorat cu 0,12 p.p., determinând astfel reducerea cu 0,12 p.p. a ponderii absolvenților cu studiile la frecvență redusă (vezi Tabelul 6 din Anexa 4).

Tabelul 1. . Rata bruta de cuprindere in invatamintul tertiar %, în perioada 2008-2018

Anul univesitar	Rata bruta de cuprindere in invatamintul tertiar	Din care:		Rata bruta de cuprindere in invatamintul tertiar *	Din care:	
		Barbati	Femei		Barbati	Femei
2008-2009	37,3	31,1	43,7	-	-	-
2009-2010	36,5	31	42,1	-	-	-
2010-2011	37,3	31,6	43,2	-	-	-
2011-2012	37,6	32,2	43,2	-	-	-
2012-2013	38,6	33,3	44,2	-	-	-
2013-2014	38,4	32,8	44,3	-	-	-
2014-2015	38,1	32,0	44,4	50,7	44,1	57,3
2015-2016	37,3	31,2	43,6	50,3	43,7	57,1
2016-2017	36,9	31,4	42,6	52,0	45,7	58,4
2017-2018	37,3	32,1	42,8	52,9	46,0	59,9
2018-2019	37,2	31,8	42,8	55,3	48,1	62,6

Notă:

*Din anul 2014 date revizuite. Indicatorii relativi au fost revizuiti in baza populatiei cu resedinta obisnuita. Resedinta obisnuita este definita ca locul in care persoana a trait preponderent in ultimele 12 luni indiferent de absentele temporare (in scopul recrearii, vacantei, vizitelor la rude si prieteni, afacerilor, tratamentului medical, pelerinajelor religioase etc.).

Incepind cu anul 2017/18 inclusiv studenti straini

Informatia este prezentata fara datele raioanelor din partea stinga a Nistrului.

Tabelul 2. Absolventii institutiilor de invatamant superior pe Domenii generale de studiu la programele de licență în 2017 și 2018

Domenii generale de studiu	Nr. absolvenți		Structura %	
	2017	2018	2017	2018
Total	13.421	11.952	100,0	100,0
Stiinte ale educatiei	2.097	1.721	15,62	14,40
Arte	266	345	1,98	2,89
Stiinte umaniste	74	60	0,55	0,50
Filologie	380	213	2,83	1,78
Stiinte sociale si comportamentale	684	655	5,10	5,48
Jurnalism si informare	222	234	1,65	1,96
Stiinte administrative	168	191	1,25	1,60
Stiinte economice	3.686	3.276	27,46	27,41
Drept	2.205	1.751	16,43	14,65
Stiinte chimice	49	43	0,37	0,36
Stiinte biologice	56	37	0,42	0,31
Stiinte ale mediului	105	136	0,78	1,14
Stiinte fizice	25	19	0,19	0,16
Matematica si statistica	12	17	0,09	0,14
Tehnologii ale informatiei si comunicatiilor	525	604	3,91	5,05
Inginerie si activitatii ingineresti	1.099	1.008	8,19	8,43
Tehnologii de fabricare si prelucrare	337	320	2,51	2,68
Arhitectura si constructii	341	302	2,54	2,53
Stiinte agricole	125	97	0,93	0,81

Sursa: <https://statistica.gov.md>

Vom remarca că, în anul de studii 2020/21, numărul de instituții de învățământ superior a fost de 24 unități, inclusiv 16 instituții de stat (cu 2 unități mai puține față de 2019/20³) și 8 instituții private (cu 1 unitate mai puțin față de 2019/20). Majoritatea instituțiilor de învățământ superior își au sediul în municipiul Chișinău – 20 unități, câte 1 unitate – în municipiile Bălți, Cahul, Comrat și orașul Taraclia.

La începutul anului de studii 2020/21, numărul de studenți la studii superioare de licență (ciclul I) și master (ciclul II) era de 59,0 mii persoane (fără studenți străini), în creștere cu 2,2 mii față de 2019/20. Numărul de studenți la forma de învățământ cu frecvență a constituit 36,9 mii (cu 0,8 mii sau 2,1% mai mult față de anul de studii 2019/20), cu o pondere de 62,5% din totalul studenților la studii superioare. În instituțiile de stat aceștia au deținut 64,9%, în timp ce în instituțiile private s-au înregistrat proporții egale pentru ambele forme de învățământ – cu și fără frecvență.

În instituțiile de învățământ superior de stat numărul de studenți a constituit 49,5 mii persoane, reprezentând 83,9% din totalul studenților. Comparativ cu anul de studii 2019/20, numărul de studenți în instituțiile de stat a crescut cu 1,8 mii persoane sau 3,8%. Efectivul de studenți a înregistrat creșteri diferite în funcție de forma de finanțare și forma de învățământ. Astfel, numărul studenților cu studii în bază de contract la forma cu frecvență redusă s-a majorat cu 0,9 mii persoane și numărul studenților cu finanțare bugetară la forma cu frecvență s-a majorat cu 0,9 mii persoane. De remarcat că, în cadrul instituțiilor de stat ponderea studenților în bază de contract se menține superioară ponderii studenților cu finanțare bugetară – 56,1% și, respectiv, 43,9%.

Majoritatea studenților au vârste cuprinse între 19-23 ani (63,7%), în descreștere cu 1,8 puncte procentuale față de anul de studii 2019/20. Totodată, învățământul superior atrage și categoriile de vârstă non-tradiționale la acest nivel, studenții cu vârsta de 30 ani și peste reprezintă 15,1%.

Vom remarca că în anul de studii 2020/21, în învățământul superior au fost înmatriculate 15,55 mii persoane la ciclul I (cu 2,0 mii mai mult față de 2019/20) și 6,0 mii persoane la ciclul II.

În instituțiile de învățământ superior de stat, la ciclul I au fost înmatriculați 13,0 mii studenți, 64,3% dintre aceștia fiind cu finanțare în bază de contract. Totodată, la ciclul II se observă o situație inversă, din 5,2 mii studenți înmatriculați, 60 la sută –cu finanțare bugetară.

Creșterea numărului de studenți înmatriculați este înregistrată atât în instituțiile de învățământ de stat, cât și în cele private, în special la ciclul I: cu 1,4 mii a crescut numărul studenților înmatriculați în bază de contract în instituțiile de stat și cu 0,5 mii –în instituțiile private.

În prezent, sistemul de învățământ superior din Republica Moldova necesită o creștere a numărului de candidați la admitere și o mai bună orientare spre cererea existentă pe piața muncii.

Bibliografie:

1. Andrei, T., Teodorescu, D., Oancea, B., Iacob, A. (2010) Evolution of higher education in Romania during the transition period *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 9, 963-967
2. Codul Educației al Republicii Moldova, Nr. 152 din 17.07.2014. Monitor Oficial al Republicii Moldova. 2014, nr. 319-324.
3. Conceptul Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030” și al Programului de implementare [online, accesat 14 martie 2021]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/concept_strategie_program_de_implementare_educatia_2030.pdf
4. Petrescu I., Gogu E., Anghelache C., Anghel M.G., (2018) – ”Geneza și evoluția învățământului superior din România” (ediție tipărită în limba română, 2018) - Editura Economică pag. 600 ISBN 978-973-709-884-9
5. Anghelache C., Petrescu I., Gogu E., Anghel M.G., [2018] – ”Evoluția centenară a învățământului în România” (ediție tipărită în limba română, 2018) - Editura Economică pag. 574 ISBN 978-973-709-845-0
6. Petrescu I., Gogu E., Cojocaru D., Stanciu Șt., Chiș A. [2018]– *Oferta și cererea de studii universitare de doctorat în date statistice* (ediție tipărită, 2018) ARACIS Pag. 91 ISBN 978-973-0-26592-7
7. Petrescu I., Gogu E., Stanciu Șt., Cojocaru D., Chiș A. [2018]– *Oferta și cererea de studii universitare de masterat în date statistice* (ediție tipărită, 2018) ARACIS Pag. 189 ISBN 978-973-0-26593-4
8. Petrescu I., Gogu E. [2017]– *Oferta sistemului de învățământ superior românesc* (ediție tipărită, 2017) ARACIS Pag. 58 ISBN 978-973-0-24169-3
9. <https://statistica.gov.md>
10. <http://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.ZS/countries?display=default>
11. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database